ఆ మేడ తప్ప వేరే ఇళ్ళు లేవు ఆ ఏటిగట్టు మీద.

ముప్ఫై ఏళ్ళక్రితమెప్పుడో సగం వరకూ కట్టి వదిలేసిన ఆ పాడైన మేడ కిటికీ మూలల్లోంచి రావి మొక్కలు మొలిచి బయటికొస్తున్నాయి.

గోడలన్నీ నాచుపట్టి పోయాయి. ప్రహారీ పడి పోయింది. ఇంటిముందూ, వెనకా పిచ్చిమొక్కలు మొలిచి ఎత్తుగా ఎదిగిపోయాయి.

కరెంటు లేదు. రాత్రయితే గబ్బిలాలు తిరుగుతూ వుంటాయి. గుడ్డి దీపం వెలుగుతూ వుంటుంది.

ఆదెమ్మగారు ఆ మేడకి యాజమాని,అంత పెద్ద మేడలో ఆమె ఒక్కర్తే వుంటుంది. సన్నగా ఒడిలిపోయి బాగా ఒంగిపోయిన డెభ్భై ఏళ్ళ మనిషామె.

శనగపప్పు, బెల్లంతో చేసిన చిన్నచిన్న వుండలూ, కొబ్బరి బిళ్ళలూ, బఠాణీలూ, మొరమొరాలూ మేడ ముందు చిన్న దుకాణంగా పెట్టుకుని కూర్చుంటుంది ఆదెమ్మ. కాకులు ఎత్తుకు పోకుండా బెత్తంలాంటిది పట్టుకుంటుంది.

కానీ ఇన్నాళ్ళలో ఆ ఏటిగట్టుమీద వాళ్ళెవరూ ఆమె దుకాణంలో కొన్న రుజువులు లేవు. ఆ ఉండలూ, బఠాణీలూ సాయంత్రమైతే గట్టు పక్క చేలల్లో పశువుల్ని మేపే కుర్రాళ్ళ పాలైపోతుంటాయి. లేకపోతే పక్కనున్న గోదావరి కాలవలో పడవలు నడిపే కుర్రాళ్ళొచ్చి ఆ కబురూ ఈ కబురూ చెప్పి ఆమెని ఉబ్బేసేసరికి వాళ్ళ సొంతం కూడా అయిపోతుంటాయి.

కొబ్బరితోట అవతల వుండే నీలాద్రిపేటలో మనిషి నరసమ్మొచ్చింది.

"ఏంటే ఇలా వచ్చావు?" అడిగింది ఆదెమ్మగారు.

"ఊరికే మామ్మగారూ! చాన్నాళ్ళయ్యింది గదా మిమ్మల్నొకసారి చూసి వెళదామని" లౌక్యంగా అంది నరసమ్మ.

పొంగిపోయిన ఆదెమ్మ "మాయమ్మే..అంత దూరంనించి వచ్చావా నన్ను చూడ్డానికి? ఇవిగో తిను" ముందున్న గోనె పట్టా మీద సీసాలోంచి రెండు శనగపప్పు ఉండలు తీసి పెట్టింది.

వాటి నందుకుంటూ "మా మనవరాలి పెళ్ళి మామ్మగారూ" అంది నరసమ్మ.

"ఎవరూ... సూరిగాడి కూతురికా?" అడిగింది ఆదెమ్మ.

"కాదండి... ఆఖరోడు సత్యం కూతురికి" చెప్పింది నరసమ్మ.

"చాలా సంతోషమే అమ్మా... ఎప్పుడటా?"

చెప్పిన నరసమ్మ ఆ మాటా ఈ మాటా చెప్పి "పులిహోర కలపడానికి పళ్ళెం లేదు. మీదోసారిస్తే కార్యం అయ్యాకా తిరిగి తెచ్చేస్తాను" అనడంతో గయ్‌మని లేచింది ఆదెమ్మగారు.

"ఆమధ్య మీ ఆఖరి కూతురు సవర్తాడిందని ఒక డెగిశా పట్టుకెళ్ళావు. అంతకుముందు మీ మరిది దినం అని చెప్పి రెండు రాగిబిందెలూ, ఇత్తడి తపేళా తీసుకెళ్ళావు. అంతకుముందు మీ మరిది దినం అని చెప్పి రెండు రాగి బిందెలూ, ఇత్తడి తపేళా తీసుకెళ్ళావు... తిరిగి తెచ్చావా?"

"అయ్యయ్యో కొత్త ఇల్లు నేసే పనిలో పడి మర్చిపోయాను. అన్నీ ఒకేసారి తెచ్చిస్తాను మామ్మగారు!"

"ముందు అవి పట్రా... వెళ్ళు".

"చుట్టాలు చాలామంది వస్తున్నారు. మామ్మగారూ!"

"వస్తే రాని... ఏయ్! నీ కళ్ళకు నేను వెర్రిబాగుల్దానిలా కనపడ్తున్నానా?"

"మిమ్మల్నలా ఎవరనగలరు మామ్మగారూ?"

"అన్నా పర్లేదుగానీ, నేను తాంబూళం ఇవ్వడం మాత్రం కుదరదు. ఎందుకంటే మా అబ్బాయి పుత్తరం రాశాడు... వచ్చేనెల దిగుతున్నాడట" అంది.

"ఏంటీ! పాండురంగంబాబు దిగిపోతున్నారా. ఆ బాబుని చూసి చాన్నాళ్ళయింది. వెళ్ళి పదేళ్ళవ్వలేదూ!"

"అయ్యింది! దిగిన వెంటనే వాడు మేడ బాగుచేయించే పనిలో పడతాడట."

"చాలా సంతోషం మామ్మగారూ! పెదబాబుగారు కడతా పోయిన ఈ మేడలో మళ్ళీ దీపాలు వెలుగుతున్నాయన్నమాట."

"అవును! వయసైపోవడం వల్ల నేను మర్చిపోయినా వాడికన్నీ గుర్తే. ఆనక వాడు సామాన్ల లెక్క అడిగితే నేనేం సమాధానం చెప్పను."

"ఆయన వచ్చేలోపు నేను తిరిగి వచ్చేస్తాను. మామ్మగారూ! పాండురంగంబాబుతో మీరు మాటపడేలా చేస్తానా చెప్పండి..." బతిమాలింది నరసమ్మ.

ఆ బతిమాలే కార్యక్రమం కాస్సేపు సాగాక కాస్త మెత్తబడ్డ ఆదెమ్మగారు... "ఆ కనిపించే మిద్దె గదిలో సరంబీ మీద వుంటాయి ఇత్తడిసామాన్లు... అందులో వుంటుంది చూసి పట్టుకెళ్ళు" అంది.

లోనికెళ్ళిన నరసమ్మ ఆ తాంబూళంతో పాటు ఆదెమ్మగారి కంటబడకుండా చిన్న కంచుకృష్ణుడి బొమ్మ, వెండి ఉగ్గిన్నె చీరలో దాచేసుకుని బయటికొచ్చి తాంబూళం మాత్రం చూపించింది.

*

తవుడులోంచి ఆయిలు తీసే మిల్లులో ఉద్యోగం చేస్తున్న శర్మకి సాయంత్రమైతే ఆ గట్టుమీద నడవడం అలవాటు. అతను అలా నడుస్తున్నప్పుడే పరిచయమయ్యింది ఆదెమ్మగారు.

శ్రేయోభిలాషులమనీ, బంధువులమనీ, దుబాయ్‌లో వుండే మీ అబ్బాయికి ప్రాణస్నేహితులమనీ వచ్చే జనం ఆ మేడలోంచీ ఏదోటి దోచుకుపోతారే తప్ప నిజమైన మనుషుల్లా ఎవ్వరూ ప్రవర్తించరు. ఏ అవసరం లేకుండా ఆమెని మనసారా పలకరించే మనిషి పొరుగూరి వాడైన శర్మ ఒక్కడే.

"ఊళ్ళోవాళ్ళకి మరీ లోకువ అయిపోయాన్రా అబ్బాయ్. మా పాండురంగం వస్తే వీళ్ళ భరతం పడతాడు. అయినా ఒంటరిగా వుంటే బతుకులు ఇంతేనేమో!" అంది ఆదెమ్మగారు.

"మీ మేడపక్క నాలుగిళ్ళు లేస్తే మీరు ఒంటరి ఎందుకవుతారు?" అన్నాడు శర్మ.

"నాలుగిళ్ళు ఎలా లేస్తాయ్ రా! అదుగో దూరంగా కనిపించే ఆ వంతెన దగ్గర్నుంచి మా మేడదాకా వున్న ఖాళీస్థలాలు ఎవరి వనుకుంటున్నావ్... మావే; కోర్టు గొడవల్లో వున్నాయి. మన తరపున పీసపాటి మూర్తిగారు వాదిస్తున్నారు. అసలు మా మేడ వెనక యాభై ఎకరాలూ ఎవరి వనుకుంటున్నావ్? అదీ మాదే. మావారు వేణు గోపాలస్వామి దేవాలయానికి రాసేశారు."

అంతా విన్న శర్మ "అలాగా" అన్నాడు.

అప్పుడప్పుడూ వచ్చి ఆదెమ్మగారు పెట్టే రుచికరమైన భోజనం చేసేవాడు. చల్లలో మిరపకాయలూ, గుమ్మిడి వడియాలూ, చింతచిగురు పప్పు వండినప్పుడు చాలా ఎక్కువే తినేవాడు.

తినకపోతే ఆమె ఊరుకునేదా!

"సన్నగా తేగబద్దలా వున్నావ్! కాస్త ఒళ్ళు చెయ్యాలంటే తినాల్రా" అని గొడవ చేసేది.

తనేమైనా ఆమె కోసం తీసుకెళితే- "మే మెవరనుకుంటున్నావ్... కాపవరం జమీందార్లం తెలుసా? మా పాండురంగానికి తెలిస్తే చిందులేస్తాడు నా మీద" అని తిరిగిచ్చేసేది.

బాగా చలి తిరిగినప్పుడు "ఇంట్లో బట్టలు వాళ్లు వీళ్ళు పట్టుకెళ్ళి పోయార్రా. మా వాడికి రాశాను ఎర్ర శాలువా ఒకటి తెమ్మని" అనేది.

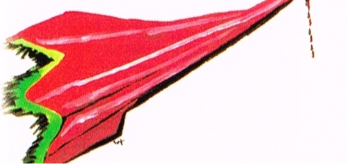

"మీ అబ్బాయిలాంటి వాడ్నే కదా మామ్మగారూ! నేను తెచ్చివ్వనా" అంటే గయ్‌మని లేస్తూ- "మేమెవరనుకుంటున్నావ్... కాపవరం జమీందార్లం" అని పెద్దగా కేకలేసేది.

*

మధ్యాహ్నానికే దీపాల వేళయినట్టుందా రోజు.

ఆకాశంనిండా మబ్బులు.

ఆగకుండా వీస్తోంది చలిగాలి.

ఆరోజు సెలవు అవడం వల్ల గట్టు మీదికి బయలుదేరిన శర్మ ఆదెమ్మగారి మేడ దగ్గర కెళ్ళేసరికి ప్లీడరు పీసపాటి మూర్తి కూర్చుని వున్నాడు.

కోర్టులో ఆదెమ్మగారు నెగ్గారట. ఇన్నాళ్ళకి ఈ స్థలాలన్నీ ఆమెకి దక్కాయి.

"మా వాడికి ఉత్తరం రాస్తాను. చలి బాగా తిరిగింది. వచ్చేటప్పుడు ఎఱ్ఱశాలువా మర్చిపోవద్దని కూడా గుర్తు చెయ్యాలి" అంది ఆదెమ్మ.

"అలాగేగానీ నేనో విషయం చెబుతాను. దాన్ని గురించి కూడా పాండురంగానికి రాస్తారా?" అన్నాడు పీసపాటి మూర్తి.

"ఏమిటి?" అడిగింది ఆదెమ్మగారు.

"మనకి తెల్సున్న వాళ్ళంతా ఈ ఖాళీస్థలంలో తలో ఇల్లు కట్టుకుంటారు! ఊరికే పాకల్లాంటివే. మనం కావాలన్నప్పుడు ఖాళీ చేసి వెళ్ళిపోతారు. అయితే ఆ షరతు మీద ఎగ్రిమెంట్ రాయండి. నేను వారి ప్లీడర్ని అన్నాను. దానికి సరే అన్నారు. ఈ విషయం పాండురంగానికి మనవి చెయ్యండి."

గయ్‌మని లేచిన ఆదెమ్మగారు "వాడు ఒప్పుకున్నా, నేను ఒప్పుకోను" అంది.

టాపిక్ బాగా మార్చేసి ఆమెను కాస్త శాంతపరిచిన పీసపాటి మూర్తి-

"చూడండి, ఆదెమ్మగారూ... ఇన్నాళ్ళుగా పోరాడి కేసు గెలిపించిన మీ ప్లీడర్ని నన్ను నమ్మండి. అయినా మేం మీకు ఈనాటి వాళ్ళమా, ఎన్ని తరాల్నుంచి మీ వంశానికి సేవలు చెయ్యటం లేదూ?" అని ఇంకా చాలా మాట్లాడి చివరికి ఆమెని ఒప్పించి చాలా కాగితాల మీద ఆమెతో చాలా సంతకాలు చేయించుకు వెళ్ళాడు మూర్తి.

వెళ్ళిపోయిన ప్లీడరు గురించి చాలా నమ్మకంగా చెప్పిన ఆదెమ్మగారు-

"ఇవాళ పనసపొట్టు కూర చేశాను నీకోసం" అంది.

సాయంత్రం నాలుగింటికే చీకటి పడిపోయింది.

చలిగాలి మరీ పెరిగేసరికి "ఎఱ్ఱశాలువా" అని రెండుసార్లు గొణిగింది ఆదెమ్మగారు.

"నేను తేనా, మామ్మగారూ!"

"చెవుడా... ఎన్నిసార్లు చెప్పాల్రా, అబ్బాయ్ నీకు?" చిన్నగా విసుక్కుంది.

*

ఆదెమ్మగారి మేడలో దొంగలుపడి సామాన్లన్నీ పట్టుకుపోయారట!

అది తెల్సి పరుగెట్టుకెళ్ళాడు శర్మ.

జ్వరంతో ఒక మూల పడుకుని వుందామె.

చాలా కంచు సామాన్లూ, వెండిసామానులూ పట్టుకుపోయారట.

పంచలోహాలతో చేసిన దేవుడి విగ్రహాలూ, రెండు మూడు బంగారు పెళ్ళాలూ, నగలూ కూడా దోచుకుపోయారట!

"మట్టిపిడతలో బంగారు నాణాలు దాచారు పెద్దాయన... అవి కూడా పట్టుకుపోయి వుంటారు" అంటున్న ఆమె చలితో వణకడం మొదలుపెట్టింది.

"పోలీస్‌స్టేషన్‌కెళ్ళి కంప్లయింట్ ఇస్తాను. దానికంటే ముందు డాక్టర్ దగ్గర కెళతాను" అన్నాడు శర్మ.

"డాక్టర్ దగ్గరకు వెళ్ళక్కరలేదు. ఊళ్ళో వీరభద్రా మెడికల్ స్టోర్ తెల్సుగా? మందులు నాకు అంటే ఇస్తారు. నాకు ఉబ్బసం. అది వాళ్ళకి తెల్సు" అంది.

గబగబా పరుగెత్తుకు వెళ్ళాడు ఆదెమ్మగారు చెప్పిన మందులషాపుకి.

"ఎలాగుంది ఇప్పుడావిడకి?" మందులిస్తూ అడిగాడు వీరభద్రా మెడికల్ షాపు స్వామిగారు.

చెప్పిన శర్మ దొంగతనం గురించి కూడా చెప్పాడు.

అంతా విన్న స్వామి "ఈ వయసులో ఎవరికీ రాకూడని కష్టాలు ఆవిడ కొచ్చాయండీ" అన్నాడు.

"వాళ్ళబ్బాయి పాండురంగం వస్తున్నాడుగా... అన్నీ సెటిలావుతాయి లెండి" అన్న శర్మకేసి సూటిగా చూసిన స్వామి "మీరీ ఊరికి కొత్తగా వచ్చారా?" అన్నాడు.

"అవును మూడ్నెల్లయింది."

"అదీ అలా చెప్పండి."

"ఎందుకలా అడిగారు?"

"ఏం లేదు" అని కాస్సేపు నాన్చిన స్వామి, మళ్ళీమళ్ళీ అడిగేసరికి చెప్పక తప్పలేదు.

"వాళ్ళబ్బాయి పాండురంగంగారు దుబాయ్ వెళ్ళినమాట నిజమేకానీ ఆయన చనిపోయాడు."

"ఏమిటీ?"

"అవును! ఆయన పోయి పదేళ్ళయింది" చెప్పాడు స్వామి.

"పదేళ్ళయిందా?"

"ఈ విషయం ఆదెమ్మగారికి తెలుసు. తనకి తప్ప ఇంకెవరికీ తెలియదు అనుకుంటున్న ఆమె వూళ్ళో వాళ్ళు పెట్టే ఇబ్బందుల్ని నెగ్గుకు రావటానికి మావాడొచ్చి తేలుస్తాడు" అని బెదిరిస్తూ వుంటుంది..

"అతను పోయిన సంగతి ఆమె కంటే ముందే వూళ్ళోవాళ్లకి తెలిసిన సంగతి ఎక్కడో ఏటిగట్టు మీద మేడలో వుంటూ బయటికి రాని ఆమెకి తెలీదు" చెప్పాడు స్వామి.

"ఆమె బయటికి రాదు సరే! లాయర్ పీసపాటి మూర్తిగారు కూడా తెలీనట్టే మాటాడాడు కదా?"

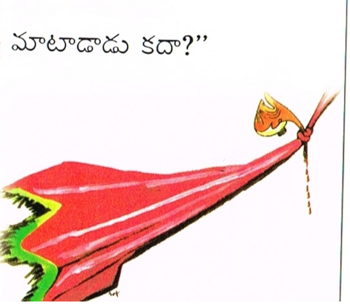

"అదో ట్రిక్కు."

అంతా విన్న శర్మ మనసు బాధతో నిండిపోయింది.

ఎప్పుడో వరదకి మునిగిపోయి ఇప్పటికీ తేలని గ్రామం గుర్తుకు వచ్చింది.

తనకి తెలీకుండానే నీళ్ళొచ్చాయి కళ్ళమ్మట.

నెమ్మదిగా షాపు మెట్లు దిగుతుంటే-

"మీరు పోలీసుస్టేషన్‌కి వెళుతున్నట్టున్నారు... ప్రయోజనం లేదు" అన్నాడు స్వామి.

"అదేంటి?"

"ఈ దొంగతనం ఆమె బంధువులే చేయించి వుంటారు. పోలీసులకి చెప్పి దండగ" అన్నాడు.

"ఏవన్నారు?"

"అవునండీ!"

"ఎందుకావిడమీద వాళ్ళ కంత కష్టం?"

"మాట మావిడల్లం, మనసు పటికబెల్లం అంటారే అలా ఆవిడ నోరు పెట్టుకుని పడిపోయేది అందరిమీదా. దాన్నే పట్టించుకుని, ఆమె మంచితనాన్ని అర్థం చేసుకోలేని బంధువులంతా శత్రువులయ్యారు" అన్నాడు స్వామి.

జీర్ణించుకోవడం శర్మ వల్ల కావడం లేదు.

భారంగా అడుగులేస్తూ గోదావరికేసి వెళ్ళాడు.

గాలి ఆడక ఉక్కగా వుంది.

నది ఒడ్డుకెళ్ళి నిలబడ్డాడు.

ఒక తెల్ల ఆవు ముందుకాళ్ళు రేగడిమట్టిలో కూరుకుపోవడం వలన లేవలేక అవస్థ పడుతోంది.

బూడిద రంగు డేగ ప్రాణంతో వున్న కప్పని నోట కరుచుకుపోతోంది.

రేవులో లంగరేసి వున్న గూటి పడవ మీద వాలి వున్న కొంగ ఇసుకలో నెమ్మదిగా పాక్కుంటూ వెళుతున్న పీత కనపడేసరికి అమాంతంగా లేచి వెళ్ళి ముక్కుతో దాన్ని పొడిచే ప్రయత్నం చేస్తుంది.

బాగా చీకటిపడింది.

తిరిగి వూళ్ళో కొస్తూ బట్టలషాపు కెళ్ళి వాళ్ళ దగ్గరున్న వాటిలో అతి ఖరీదయిన ఎర్రశాలువా కొనుక్కుని తిరిగి ఏటిగట్టు మీదున్న ఆదెమ్మగారి మేడవేపు నడవడం మొదలుపెట్టాడు.

చలి మరీ పెరగడంతో తనెళ్ళేసరికి బాగా ఒణుకుతోంది ఆదెమ్మగారు.

ఆమెకి తను తీసుకొచ్చిన మందులు వేసి, శాలువా కప్పాడు.

మర్నాడు పొద్దుటికి ఆదెమ్మగారు చనిపోయిందని చెప్పారు.

కన్నీరంతా నిన్నే కారి ఇంకిపోవడంతో ఇప్పుడు ఏడుపు రాలేదు శర్మకి.

శవం చుట్టూ మూగిన ఆమె బంధువులందరితోనూ-

“బతికున్నంతకాలం ఎర్రశాలువా అని కలలు గనేది. దయచేసి ఆ శాలువాతోనే ఆమెని మట్టితో కప్పెట్టండి” అన్నాడు.

దానికేం భాగ్యం అనేసి అందుకు ఒప్పుకున్నారంతా.

శ్మశానానికి తనూ వెళ్ళాడు.

ఎర్రశాలువా కప్పుకుని నిద్రపోతున్నట్టున్న ఆదెమ్మగారి శవాన్ని గోతిలో వేసి మట్టితో పూడుస్తుంటే ఎన్నో జన్మల హోరు ఏదో తన చెవులకి వినిపించింది. శవాన్ని మట్టితో పూర్తిగా కప్పెట్టే దాకా అక్కడుండి ఒంటరిగా వెనకొస్తుంటే బంధువుల్లో ఒకతను కాటికాపర్ని పిల్చి-

“రాత్రి నక్కలొచ్చి మట్టి లాగెయ్యకుండా చూడు” అని ఓ ఏభై రూపాయలు ఇచ్చాడు వాడికి.

*

ఇక ఆ ఊళ్ళో వుండటం చాలా కష్టం అనిపించింది శర్మకి.

చేస్తున్న ఉద్యోగానికి రాజీనామా చేసేసి బస్సెక్కాడు.

బస్సు ఊరు వంతెన దిగుతుంటే గట్టుమీద కనిపించిన మేడ కేసి ఆఖరిసారిగా చూశాడు.

ఊరుదాటి మలుపు తిరిగింది బస్సు.

ముందున్న ఆడాళ్ళ సీటులో కూర్చున ఒక స్త్రీ ఎర్రశాలువా కప్పుకుని వుంది. ఆమె కట్టుకున్న చీర, పెట్టుకున్న నగలతో పోలిస్తే అంత ఖరీదైన శాలువా కొనుక్కునే స్తోమతు కాదామెది అనిపించి ఎవర్నో అడిగితే చెప్పారు.

కాటికాపరి భార్యట ఆ మనిషి.

స్వాతి సపరి వారపత్రిక
జూలై, 1998